

ნინო დარასელია – ასოცირებული პროფესორი, ივანე ჯავახიშვილის
სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დასავლეთეუროპული
ენებისა და ლიტერატურის ინსტიტუტი

Nino Daraselia – Associate Professor, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Institute of
Western European Languages and Literature

**წიგნის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი, როგორც დისკურსის ჟანრი
(ინგლისურ და ქართულ ენათა მასალაზე)**

ტექსტის მრავალფეროვან სახეობათა შორის განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს
წიგნის გარეკანზე (უფრო ზუსტად, გარეკანის უკანა მხარეს) წარმოდგენილი ტექსტის
ტიპი (ინგლისურად blurb), რომელიც მკვლევართა ყურადღების ცენტრში XX საუკუნის
ბოლოსა და XXI საუკუნის დასაწყისში მოექცა.

უნდა შევნიშნოთ, რომ აღნიშნული ტექსტის ტიპი, ანუ დისკურსის ჟანრი,
ნაკლებად არის შესწავლილი სპეციალურ ლიტერატურაში. ეს, ჩემი თვალსაზრისით,
განპირობებულია აღნიშნული ჟანრის არაერთგვაროვნებით, მრავალსახეობით, მისი
მრავალი ქვეჟანრის არსებობით, რაც, თავის მხრივ, შეიძლება ითქვას, წიგნის
სახეობათა და გამოცემათა უსასრულო რაოდენობითა და მრავალფეროვნებით არის
განპირობებული.

წინამდებარე ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს რომანის ინგლისურენოვან და
ქართულ გამოცემათა გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტთა ზოგადი დისკურსული
მახასიათებლების გამოვლენა. საკვლევ მასალად გამოყენებულ იქნა ბრიტანელ და
ამერიკელ ავტორთა რომანების 50 გამოცემისა და ასევე ქართულ ენაზე გამოცემული
50 რომანის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტები. ემპირიული მასალა გაანალიზებულ
იქნა დისკურსის ანალიზის (Brown&Yule 1983), სოციოსემიოტიკისა (Holsanova et al. 2006;
Van Leeuwen 2006) და სტილისტიკის (Verdonk 2007) თვალსაზრისით.

როგორც უკვე აღინიშნა, ტექსტის განსახილველ ტიპს ინგლისურად
ეწოდება *blurb*. ტერმინის შექმნა დაკავშირებულია ამერიკელი იუმორისტისა და
ილუსტრატორ ჯილენტ ბერჯესის სახელთან; მან თავისი წიგნის *Are You a Bromide?*
(*მოსაწყენი პიროვნება ხართ?*) 1907 წლის გამოცემას გარეკანზე დაურთო ქალბატონის –
მის ბელინდა ბლერბის (*Miss Belinda Blurb*, სახელი თავად ბერჯესმა შეარჩია)

გამოსახულება, რომელიც, როგორც ილუსტრაციიდან ჩანს, ახდენს ბერჯესის წიგნის ხმამაღლა რეკლამირებას. აღნიშნულ სამეცნიერო ქმედებას ბერჯესმა უწოდა **The Act of Blurbing**, ხოლო თავად მის ბელინდა ბლერბის მიერ წარმოთქმულ ტექსტს კი - **blurb**. ერთი შეხედვით, ბერჯესის მიერ შექმნილი ტერმინი **blurb** ხმაბაძვითი სიტყვის შთაბეჭდილებას ტოვებს: მოცემული სიტყვა, თითქოს, აღნიშნავს რაიმეს წამოძახებით, სხარტად, თუმცა, არცთუ ისე მკაფიოდ წარმოთქმას: ამ უკანასკნელი მახასიათებლით იგი სიტყვასთან **blurred** (არამკაფიო გამოსახულება) მსგავსებას ავლენს. თავად ბერჯესი ტექსტის ამ სახეობის ასეთ დეფინიციას იძლევა:

Blurb 1. A flamboyant advertisement; an inspired testimonial (ხატოვანი რეკლამა, შთაგონებით შექმნილი რეკომენდაცია).

2. Fulsome praise; a sound like a publisher...On the “jacket” of the “latest” fiction, we find the blurb; abounding in agile adjectives and adverbs, attesting that this book is the “sensation of the year” (გაზვიადებული შეფასება/ხოტბა; როგორც გამომცემლისაგან ... „უახლესი“ პროზაული ნაწარმოების გარეკანზე ჩვენ შევხვდებით ხატოვანი/ცოცხალი ზედსართავეებისა და ზმნიზედების სიჭარბით გამორჩეულ ტექსტს (*blurb*-ს), რომელიც ადასტურებს, რომ აღნიშნული წიგნი „წლის სენსაციაა“.

G. Burgess, *Burgess Unabridged*, 1986

YES, this is a "BLURB"!

All the Other Publishers commit them. Why Shouldn't We?

MISS
BELINDA
BLURB

IN
THE ACT OF
BLURRING

ARE YOU A BROMIDE?

BY

GELETT BURGESS

Say! Ain't this book a 90-H. P., six-cylinder Seller? If WE do say it as shouldn't, WE consider that this man Burgess has got Henry James locked into the coal-bin, telephoning for "Information."

WE expect to sell 330 copies of this great, grand book. It has gush and go to it, it has that Certain Something which makes you want to crawl through thirty miles of dense tropical jungle and bite somebody in the neck. No hero, no heroine, nothing like that for OURS, but when you've READ this masterpiece, you'll know what a BOOK it, and you'll sic it onto your mother-in-law, your dentist and the pale youth who dips hot-air into Little Marjorie until 4 P. M. in the front parlour. This book has 40-carat THRILLS in it. It fairly BUBBLES. Ask the man at the counter what HE thinks of it! He's seen Janice Meredith's faded to a mauve magenta. He's seen BLURBS before, and he's dead wise. He'll say:

This Book is the Proud Purple Penultimate!!

თუმცა, მკვლევრები აღნიშნავენ, რომ, ამერიკული ლიტერატურის ისტორიაში, წიგნის გარეკანზე განთავსებულ რეკლამას პირველად მიმართა უოლტ უიტმენმა თავისი შედევრის, „ბალახის ფოთლების“ მეორე გამოცემაში: მან წიგნის დერძზე ოქროს ასოებით გამოაკეთინა ამონარიდი ამავე წიგნის პირველ გამოცემასთან დაკავშირებით მისდამი რაღაც უაღდო ემერსონის მიერ მიწერილი წერილიდან:

"I greet you at the beginning of a great career" (მოგესალმებით თქვენი დიდებული კარიერის დასაწყისში).

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ, ზოგადად, წიგნის (ხელნაწერი იქნება ის თუ ბეჭდვითი) რეკლამირებას, ალბათ, ხანგრძლივი ისტორია აქვს როგორც საქართველოში, ასევე მის საზღვრებს გარეთ, ეს კი ცალკე კვლევის საგანია.

ინტერესს იწვევს თავად ტერმინის *blurb* (და, შესაბამისად, ამ ტერმინით აღნიშნული ტექსტის ტიპის) დეფინიცია. ინგლისურენოვანი ავტორიტეტული ლექსიკონებიდან ამოკრებილი დეფინიციები შეიძლება ორ ჯგუფად დაიყოს. დეფინიციათა ნაწილი ხაზს უსვამს ტექსტის დესკრიფციულ ხასიათს, რეკლამური დატვირთვა შეფარვით ან საერთოდ არ არის წარმოდგენილი. დეფინიციათა მეორე ნაწილი, პირიქით, აქცენტს აკეთებს აღნიშნული ტიპის ტექსტის რეკლამურ დატვირთვაზე:

I. დეფინიციათა პირველი ტიპი:

(a) Cambridge International Dictionary of English (1996)

blurb – a description of the contents of a book, film etc. that is written by the people who have produced the book, film etc. and is intended to make people want to buy the book, or see the film, show etc. (წიგნის, ფილმის და ა.შ. შინაარსის აღწერა იმ ადამიანების მიერ, რომლებმაც შექმნეს აღნიშნული წიგნი, ფილმი და ა.შ., მიმართული იქითკენ, რომ ადამიანებში აღძვრას სურვილი წიგნის შეძენის ან ფილმის, შოუს და ა.შ. ნახვის).

(b) Longman Dictionary of English Language and Culture (2005)

blurb – a short description of the contents of a book, printed on the cover or in advertisements (წიგნის შინაარსის მოკლე აღწერილობა, დაბეჭდილი წიგნის გარეკანზე ან რეკლამაში).

(c) Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (1978)

blurb – a publisher's description of the contents of a book, printed on the paper jacket etc. წიგნის გარეკანზე და ა.შ. დაბეჭდილი გამომცემლის მიერ შედგენილი წიგნის შინაარსის აღწერილობა.

II დეფინიციათა მეორე ტიპი:

(a) Cassell Concise Dictionary of English (1992)

blurb – a description of a book, usually printed on the dust jacket **intended to advertise and promote it**. ჩვეულებრივ, წიგნის დამცავ გარეკანზე დაბეჭდილი წიგნის აღწერილობა, რომლის მიზანს წიგნის რეკლამა და გაყიდვისთვის ხელის შეწყობა წარმოადგენს.

(b) Concise English Dictionary (Wordsworth Reference 1994)

blurb – a publisher’s commendatory description of a book commonly printed on the jacket; any brief commendatory advertisement. ჩვეულებრივ, წიგნის გარეკანზე დაბეჭდილი, გამომცემლის მიერ დაწერილი წიგნის სარეკომენდაციო აღწერილობა; ნებისმიერი ტიპის სარეკომენდაციო რეკლამა.

(c) American Heritage Dictionary of the English Language (2016)

blurb – a brief testimonial or excerpt of a review, as on a book jacket. მოკლე რეკომენდაცია ან ნაწივი რეცენზიიდან, რომელსაც წიგნის გარეკანზე შევხვდებით.

(d) Random House Webster’s College Dictionary (2010)

blurb - (n) a brief advertisement or notice, as on a book jacket, esp. one full of praise. (არს.სახ.) მოკლე რეკლამა ან განცხადება, განსაკუთრებით ისეთი, რომელიც აღსავსეა ხოტბით.

(vt) to advertize or praise in the manner of a blurb. (ზმნა, გრდმ.) რეკლამირება, ხოტბის შესხმა, როგორც წიგნის გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტში.

(e) Collins English Dictionary (2014)

Blurb – a promotional description, as found on the jackets of books. სარეკლამო აღწერა, ისეთი, როგორსაც შევხვდებით წიგნის გარეკანზე.

ემპირიულ მასალაზე დაკვირვებამ ცხადყო, რომ დეფინიციათა ორ ჯგუფს შორის ასეთი კონტრასტი საფუძველს არ არის მოკლებული: მასალაში არსებული ტექსტების ნაწილი მიესადაგება დეფინიციათა პირველ ჯგუფს, მეორე ნაწილი კი დეფინიციათა მეორე ჯგუფის ნიმუშად შეიძლება მივიჩნიოთ.

თუ რომან იაკობსონისეულ ენის ფუნქციათა თვალსაზრისით განვიხილავთ აღნიშნულ ორ ჯგუფს, პირველში ენის რეფერენციული ფუნქცია დომინირებს ემოციურ/ექსპრესიულ, კონატიურ/დირექტიულ და პოეტურ ფუნქციებზე, ხოლო მეორე

ჯგუფში კი, პირიქით, ჩამოთვლილი ბოლო სამი ფუნქციაა გამოკვეთილი. მეტალინგვისტური ფუნქცია ორივე სახეობაშია აქტუალური, ვინაიდან, აღნიშნული ტექსტის ტიპი სპეციფიკური ლექსიკურ-გრამატიკული მახასიათებლებით ხასიათდება.

პირველის ნიმუშად შეიძლება მოვიყვანოთ ვირჯინია ვულფის რომანის *모bob დელოვეი* გამოცემის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი, რომელიც მიუკერძოებელი სტილის ნიმუშია და სისადავით გამოირჩევა; აღნიშნული მახასიათებლებით ის ლიტერატურული ესსეს სტილს უახლოვდება:

(1) Clarissa Dalloway, a fashionable London hostess, is to give an important party. Through her thoughts on that day and through her memories of the past, her character is gradually revealed. And so are the other personalities who have touched on her life. Their loves and hates, their tragedies and comedies, all are vividly, intimately – and **quite uniquely** – brought to life.

Mrs. Dalloway, Virginia Woolf's fourth novel, marked an important stage in her development as a writer. With this book she finally broke from the form of the traditional English novel, **establishing herself as a writer of genius**.

გამომცემლობა *Atriat Panther Book, Granada Publishing Limited*, 1980.

ზემომოყვანილ ტექსტში ლაკონიურად არის წარმოდგენილი აღნიშნული რომანის მოკლე შინაარსი და აგების პრინციპი. ტექსტში ვხვდებით მხოლოდ ორ ლექსიკურ ერთეულს, რომელიც აღმატებითი სემანტიკის მატარებელია: პირველ მათგანს **uniquely** (*უნიკალურად*) „არბილებს“ ზღუდის ფუნქციით ნახმარი ზმნიზედა **quite** (*საკმაოდ*), მეორე ფრაზა კი, **establishing herself as a writer of genius** (იმკვიდრებს გენიალური მწერლის სახელს), ფაქტობრივად, ახდენს ლიტერატურათმცოდნეობაში ვირჯინია ვულფზე დამკვიდრებული აზრის კონსტატაციას.

განსხვავებით მოყვანილი ინგლისური მაგალითისგან, ქვემომოყვანილ ქართულ მაგალითში დომინირებს მიკერძოებული სტილი: მიშელ უელბეკის *ელემენტარული ნაწილაკების* ქართული გამოცემის (გამომცემლობა *არიტე*, 2005) გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი ეკუთვნის ლაშა ბაქრაძეს, რომელიც ნაწარმოებისადმი თავის სუბიექტურ დამოკიდებულებაზე მოგვითხრობს, რაც, თავის მხრივ, აისახება თავად ტექსტის სტილისტიკურ მახასიათებლებზე; ტექსტი წარმოადგენს სასაუბრო და ლიტერატურული სტილების ნაერთს:

(2) ერთხელ, როცა დიდი დეპრესია მქონდა, ხელში მიშველ უელბეკის წიგნი მომხვდა. ერთ ღამეში გადაველახე (სასაუბ.) და მეორე დღეს დეპრესიაც გაქრა.

მას შემდეგ, როცა გულს კაეშანი შემოაწვება (პოეტ.), ვიცი, რომ, რამდენადაც გასაოცარი არ უნდა იყოს, არაფერი ისე არ მიშველის, როგორც **დეპრესიული დეკადენტურობის დიდოსტატის ტექსტები (სალიტ).**

როგორც მ. მაიონოვა აღნიშნავს (Маиёнова 1978: 40), ცალკეული ჟანრი ნიშანს წარმოადგენს: ის გულისხმობს გამომსახველობითი და შინაარსობრივი პლანებისა და მათ ურთიერთმიმართებათა კანონებისა თუ კანონზომიერებების არსებობას. როგორც ცნობილია, ჟანრის წარმოქმნა კონტექსტუალურად არის მოტივირებული; ანუ, ცალკეული ჟანრის სპეციფიკა კონტექსტის მახასიათებელთა/კონტექსტუალურ შეზღუდვათა (დელ ჰაიმზის ტერმინი, Brown&Yule, 1983: 35-46) რეალიზაციის თავისებურებებზე არის დამოკიდებული. განვიხილოთ მოცემული ტექსტის ტიპი/ჟანრი. დელ ჰაიმზის კონტექსტის მახასიათებელთა თვალსაზრისით, საინტერესოა, თუ როგორია იმ დისკურსის სპეციფიკა, რომელიც წარმოქმნის აღნიშნული ტექსტის ტიპს.

ადრესანტის ფაქტორი: ემპირიული მასალის ანალიზმა დამანახა, რომ რომანის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტის ავტორი შეიძლება იყოს:

1. გამომცემელი - ტექსტი შეიძლება (ა) თავად გამომცემლის ან რედაქტორის მიერ იყოს შედგენილი, როგორც ეს ზემომოყვანილ პირველ მაგალითშია (1); (ბ) წარმოადგენდეს ამონარიდებს გამომცემლის მიერ შერჩეული რეცენზიებიდან/კრიტიკული წერილებიდან; ამ უკანასკნელ შემთხვევაში, გამომცემელი „პასუხისმგებლობას იხსნის“ და „თავს არიდებს“ გამომცემელი წიგნის შეფასებას და „სიტყვას უთმობს“ ცნობილ კრიტიკოსებს ან მწერლებს. აღნიშნულის ნიმუშად შეიძლება გამოვსვათ *A Viking Compass Books*-ის მიერ ჯეიმს ჯოისის რომანის *ახალგაზრდა ხელოვანის პორტრეტი* 1971 წლის გამოცემა წარმოვადგინოთ. წიგნის გარეკანზე არსებული ტექსტი სამი, გასული საუკუნის სხვადასხვა პერიოდში დაწერილ შეფასებათა ამონარიდისაგან შედგება; მათი ავტორებია: ცნობილი ინგლისელი მწერალი ჯორჯ ჰერბერტ უელსი (1916), ჯ.ჯოისის პირველი ბიოგრაფი და ლიტერატურის ცნობილი კრიტიკოსი ჰერბერტ გორმანი (1928) და ირლანდიელი მწერალი შონ ო'ფეილენი (1955). გთავაზობთ ჰერბერტ გორმანის შეფასებას:

(3) So profound and beautiful and convincing a book is part of the lasting literature of our age ...In it is the promise of that new literature, new both in form and content, that will be the classics of tomorrow (წიგნი, ასეთი ღრმა, მშვენიერი და დამაჯერებელი, არის ნაწილი ჩვენი ეპოქის უკვდავი ლიტერატურისა და წინაპირობა იმ ახალი ლიტერატურის, რომელიც, როგორც ფორმით, ასევე შინაარსით სვალინდელი დღის კლასიკა იქნება).

Herbert Gorman, 1928

II. ცნობილი სახე - ეს არის ფართოდ გამოყენებული ხერხი რეკლამის სფეროში. ქართულ მასალაში აღნიშნულ ხერხს შევხვდი გამომცემლობა *არეტეს* პროდუქციაში – არეტეს მიერ გამოცემულ რომანთა გარეკანზე ვხვდებით თანამედროვე ქართველი მწერლების ან, ზოგადად, ცნობილი სახეების მიერ შექმნილ ტექსტებს: ასე, მაგალითად, როგორც უკვე აღინიშნა, მიშელ უელბეკის *ელემენტარულ ნაწილაკებს* წარმოდგენს ღაშა ბაქრაძე.

III. თავად ავტორი - აღნიშნულის ნიმუშს შევხვდი ქართულ მასალაში – მაგალითად, დათო ტურაშვილი ხშირად თავად არის ავტორი მისივე წიგნების გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტებისა:

(4) ავტორის ფოტო დათო ტურაშვილი

დაიბადა ქალაქ თბილისში 1966 წლის 10 მაისს უკუღმა (ფეხებით).

საბავშვო ბაღში არ უყვარდა სახვიანი წვნიანი და შუადღის ძილი.

თბილისის 57-ე საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლობდა

ლიტერატურის, კინოსა და ხელოვნების ისტორიას თბილისის,

ლონდონისა და მადრიდის უნივერსიტეტებში...

დათო ტურაშვილი, „ამერიკული ზღაპრები“, ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა, 2016.

როგორც ზემომოყვანილი ამონარიდიდან ჩანს, ტექსტში წარმოდგენილია მესამე პირის ნარატივი, თუმცა გარკვეული იუმორისტული შინაარსის მქონე ფრაზები მიგვანიშნებენ, რომ წიგნის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტის ავტორი თავად მწერალი დათო ტურაშვილია.

უნდა აღინიშნოს, რომ სწორედ ადრესანტის ფაქტორის არაერთგვაროვანი ხასიათი განსაზღვრავს გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტთა სტილურ მრავალფეროვნებას.

ცნობილია, თუ რამდენად განსაზღვრავს ადრესანტის ფაქტორი (ადრესატის სოციოლინგვისტური განზომილებანი - ასაკი, სქესი, პროფესია, ფონისეული ცოდნა და სხვ.) ცალკეული ტექსტის შინაარსობრივ/პროპოზიციულ პლანსა და მის ლინგვისტურ რეპრეზენტაციას. აღნიშნულ შემთხვევაში განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა მკითხველის სავარაუდო ფონისეული ცოდნისა და ლიტერატურული გემოვნების გათვალისწინება. ასე, მაგალითად, ხშირად ინგლისურენოვანი გარეკანის ტექსტები იწყება ისეთი ტიპის ყურადღების მისაპყრობი, სარეკლამო ფრაზით, როგორც ეს გრაამ გრინის რომანების პინგვინის გამოცემებზეა მოცემული:

(5) *From the author of The Human Factor*

აღნიშნული ფრაზა მიმართულია ისეთი მკითხველისაკენ, რომელიც კარგად იცნობს გრაამ გრინის შემოქმედებას, აფასებს მას და, რაც მთავარია, წაკითხული აქვს მისი ნაწარმოები „ადამიანური ფაქტორი“.

ასევე ინტერესს იწვევს სარეკლამო ფრაზები, რომლებსაც ვხვდებით აგათა კრისტის რომანების გამოცემებში; სარეკლამო ფრაზაში (გამომცემლობა Bantam Books) გათვალისწინებულია როგორც მკითხველის გემოვნება - გატაცება დეტექტიური ჟანრით, ასევე მისი ფონისეული ცოდნა:

(6) *England's First Lady of Mystery*

Agatha Christie

(7) *Winner of the Nobel Prize for Literature* (ნობელის პრემიის მფლობელი ლიტერატურის დარგში) სოლ ბელოუს რომანის *The Adventures of Augie March* „(ოგი მარჩის თავგადასავალი“) სარეკლამო ფრაზაა (გამომცემლობა Penguin Books, 1983).

საუბრის თემის (Topic) ფაქტორი განსაზღვრავს გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტის პროპოზიციულ ასპექტს, ტექსტის პროპოზიციის შემადგენელი კომპონენტების თანმიმდევრობას და, რა თქმა უნდა, პროპოზიციის ვერბალური თუ არავერბალური საშუალებებით გამოხატვის სპეციფიკას.

როგორც ცნობილია, ჟანრი სტერეოტიპული სიტუაციის არსებობას გულისხმობს, რაც, თავის მხრივ, სიღრმისეულ კოგნიტურ სტრუქტურაში, ანუ ფრეიმში აისახება. ემპირიული მასალის ანალიზის საფუძველზე შევეცადე წარმოედგინა რომანის გამოცემათა გარეკანზე მოცემულ ტექსტათვის დამახასიათებელი ფრეიმული სტრუქტურები:

I. ფრეიმული სტრუქტურა ტექსტისა, რომელიც შეიძლება მივიჩნიოთ დისკურსის ჰიბრიდულ ჟანრად, ვინაიდან ის აერთიანებს ლიტერატურული ესსესა და რეკლამის მახასიათებლებს; აღნიშნული ჯგუფი ყველაზე ფართოდ არის გავრცელებული და, თავის მხრივ, შეიძლება დაიყოს ქვეჯგუფებად; ეს ტიპი შემდეგი კომპონენტებისაგან შედგება:

1. სარეკლამო ფრაზა, რომლის ფუნქციას ხშირად ასრულებს ამონარიდი კრიტიკული წერილიდან, როგორც ეს სოლ ბელოუს რომანის „ჰერცოგი“ ერთ-ერთი გამოცემის (Penguin Books) შემთხვევაშია:

‘A well-nigh faultless novel!’ – New Yorker (თითქმის სრულყოფილი რომანი!);

‘Clearly a major work of our time’ – Guardian (აშკარად, ჩვენი დროის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწარმოები).

2. რომანის მოკლე შინაარსი, რომელსაც შეიძლება წინ უძღოდეს ან მოსდევდეს შემფასებლური ხასიათის პასაჟი. მოკლე შინაარსის შემდგომ განთავსებული შემფასებლური მონაკვეთი ხშირად წარმოადგენს ამონარიდს კრიტიკული წერილიდან. ნაწარმოების (განსაკუთრებით, დეტექტიური რომანის) მოკლე შინაარსი არასრულად არის წარმოდგენილი, რაც დამაინტრიგებლად უღერს და, ხშირ შემთხვევაში, აიძულებს მკითხველს შეიძინოს წიგნი. განსახილველ ტექსტთა აღნიშნულ ქვეტიპში რომანის შინაარსი შეიძლება მოიცავდეს შედარებით მშრალ ფაქტობრივ შინაარსს ან, შეიძლება, წარმოადგენდეს ფაქტობრივი და შემფასებლური ელემენტების ნაზავს. განვიხილოთ შემდეგი მაგალითი (8):

(ა) სარეკლამო ფრაზა, რომელიც წარმოადგენს 2 ციტატას ავტორიტეტული პრესიდან *New Yorker* (ხელოვნებისმცოდნეთა და ლიტერატურის კრიტიკოსთა ჟურნალი, რომელიც გამოიცემა აშშ-ში), *The Guardian* (ავტორიტეტული ბრიტანული გაზეთი):

‘A well-nigh faultless novel’ – New Yorker;

‘Clearly a major work of our time’ – Guardian.

(ბ) რომანის მოკლე შინაარსი:

Herzog is alone, now that Madeleine has left him for his best friend. Solitary, in a crumbling old house which he shares with the rats, he is buffeted by a whirlwind of mental activity. People rumoured that his mind had collapsed. Was it true?

Locked for days in the custody of his rambling memories Herzog scrawls frantic letters which he never mails. His mind buzzes with conundrums and polemics, writhing in a spectacular intellectual labyrinth.

Is he crazy? Or a genius?

ლაკონურად, ზუსტად შერჩეული ხატოვანი ფრაზებით (*Solitary, in a crumbling old house which he shares with the rats* – მარტოსული, ჩამოშლის პირას მისულ სახლში, რომელიც ვირთხებთან აქვს საზიაროდ), აღმატებითი სემანტიკის მქონე სიტყვებით (*solitary* – მარტოსული; *collapse* - კოლაფსი, ნათქვამი გონებასთან მიმართებაში *his mind had collapsed* - მას გონებამ უმტყუნა, სიტყვასიტყვით - მისმა გონებამ კოლაფსი განიცადა), უჩვეულო მეტაფორებით (*His mind buzzes with conundrums and polemics, writhing in a spectacular intellectual labyrinth* – სიტყვასიტყვით: მისი გონება თავსატეხებისა და პოლემიკის ზუზუნით მიიკლაკნება ხატოვან ინტელექტუალურ ლაბირინთში) აღნიშნული გამოცემის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი წარმოგვიდგენს რომანის მთავარი გმირის ტრაგიკულ სიმარტოვეს. მკითხველისკენ მიმართული სამი რიტორიკული შეკითხვა კი ჩაბმის სტრატეგიის ნიმუშია.

II. ფრეიმული სტრუქტურა ტექსტისა, რომლის ძირითადი ნაწილი შედგება ლიტერატურის კრიტიკოსთა ესსეებიდან ამოღებული ციტატებისაგან და ასეთი სახით უწევს ნაწარმოებს რეკლამას. აღნიშნულის ნიმუშად უკვე განვიხილეთ ჯეიმს ჯოისის „ახალგაზრდა ხელოვანის პორტრეტი“ ერთ-ერთი გამოცემა: მაგალითი (3) (*A Viking Compass Books*).

III. ფრეიმის მესამე ტიპი მოიცავს რომანის ავტორის ბიოგრაფიისა და შემოქმედების ზოგადი დახასიათების შემცველ ტექსტს, რომელსაც შეიძლება მოსდევდეს უშუალოდ წიგნად წარმოდგენილი კონკრეტული რომანის შინაარსი-

შეფასება; მაგალითისთვის განვიხილოთ აკა მორჩილაძის ნაწარმოების „ვეშაპი მადათოვზე“ გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი (ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა, 2012):

(9) (ა) ავტორის ბიოგრაფია:

აკა მორჩილაძის ნამდვილი სახელი და გვარია გიორგი ახვლედიანი. დაიბადა თბილისში, 1966 წელს. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ასწავლიდა საქართველოს ისტორიას; მუშაობდა ჟურნალისტად რამდენიმე გაზეთში. გამოცემული აქვს 20-ზე მეტი წიგნი. მიღებული აქვს არაერთი ლიტერატურული პრემია, მათ შორის 2003, 2005, 2006, 2008 წლებში პრემია „საბა“ წლის საუკეთესო რომანისათვის. 2010 წელს მიიღო ილიას უნივერსიტეტის ლიტერატურული პრემია რომანისთვის „მამელუქი“.

(ბ) ნაწარმოების შინაარსი:

„ვეშაპი მადათოვზე“ ტრილოგიის მესამე წიგნია. ისევე, როგორც მადათოვის წინა რომანებში, მკითხველი აქაც მრავალ ისტორიულ პერსონაჟს შეხვდება და წარსულის სურათებსაც გაიხსენებს. რომანის მეორე ნაწილში მწერალი ახალ რეალობას ქმნის, რომლის ფინალშიც მკითხველი ხვდება, რომ მადათოვის ოცდაათწლიანი ისტორია სინამდვილეში ვირტუალური რეალობა, XXI საუკუნეში შექმნილი კომპიუტერული „მეჯიქ პალასი“ ყოფილა.

თუმცა არის შემთხვევები, როდესაც აღნიშნული ფრეიმული სტრუქტურის ორი კომპონენტი შებრუნებულად არის წარმოდგენილი, ანუ, ჯერ რომანის მოკლე შინაარსი და შემდგომ ავტორის შესახებ მოკლე ბიოგრაფიული ინფორმაცია. ამის ნიმუშად კვლავ მაგალითი (1) შეიძლება დავასახელოთ.

IV. ავტორის სტილის მიმბაძველობით შექმნილი ტექსტი; ინგლისურენოვან მასალაში შეგხვდი აღნიშნული ქვეტიპის ერთ ნიმუშს; ლუის კეროლის ცნობილი ნაწარმოებების („ელისის თავგადასავალი საოცრებათა ქვეყანაში“ და „სარკის მიღმა“) ანოტირებული გამოცემის გარეკანზე (გამომცემლობა Penguin Books, 1983). კომენტარების ავტორი მარტინ გარდნერი წიგნის გარეკანზე წარმოგვიდგენს ლუის კეროლის ერთ-ერთი ემბლემური ლექსის როგორც ვერბალური, ასევე გრაფიკული მიმბაძველობით შექმნილ ლექსს. წიგნში „ელისის თავგადასავალი საოცრებათა ქვეყანაში“ ლექსს

თაგვის დაკლავნილი კუდის (tail) მოყვანილობა აქვს და მოგვითხრობს თაგვის ამბავს (tale, აქ ლუის კეროლი სიტყვათათამაშს მიმართავს), კერძოდ, მის საუბარს „მრისხანებასთან“ (Fury, სავარაუდოდ, ეს უკანასკნელი კატის სახელია). გთავაზობთ აღნიშნული ლექსის ნაწყვეტს:

(10) Fury said to
A mouse. That
he met
in the
house,
'Let us
both go
to law
I will
prosecute
you...

აღნიშნული გამოცემის გარეკანზე, მარტინ გორდონი იყენებს ანალოგიური ტიპის ემბლემურ ლექსს და გთავაზობს მის გასაუბრებას ლუის კეროლთან, გთავაზობთ ნაწყვეტს:

(11) Said Gardner to
Carrol. Come,
Let us not
quarrel bout
Wonderland logic
or Looking
Glass lore/
I'm a man
without malice
I'll annotate
Alice...

V. რომანის კონკრეტული გამოცემისათვის შექმნილი სარეკლამო ტექსტი, რომელიც, გარდა შემფასებლური პასაჟებისა, აღნიშნული გამოცემის უპირატესობების ჩამონათვალს წარმოადგენს. აღნიშნული ქვეტიპის მხოლოდ ერთი ნიმუში შემხვდა

ინგლისურენოვან მასალაში – „ტომ სოიერის თავგადასავალი“ (გამომცემლობა Bantam Books 1973). გამოცემის გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტში, ნაწარმოების შემფასებლურ პასაჟებთან ერთად (ტექსტის საწყისი და ბოლო მონაკვეთები) ჩამოთვლილია აღნიშნული გამოცემის რამდენიმე უპირატესობა, მაგალითად, ერთ-ერთი ესსეს ავტორია ცნობილი ინგლისელი მწერალი რადიარდ კიპლინგი, ასევე ერთ-ერთ დართულ ესსეში „ტომ სოიერის თავგადასავალი“ შედარებულია უილიამ გოლდინგის „ბუზთა მბრძანებელთან“ და ა.შ.:

(12) This new edition of Mark Twain's rollicking masterpiece includes the following special features to enhance the reader's enjoyment and understanding:

- . A stimulating discussion of the meaning and structure of the novel.
- . Comments by William Dean Howells and Rudyard Kipling.
- . A provocative essay which compares **Tom Sawyer** with **Lord of the Flies** and arrives at some startling conclusions.
- . Background information on how Mark Twain came to write it, and how it was influenced by his life and times.
- . A biographical sketch of Twain.

THE ADVENTURES OF TOM SAWYER

ONE OF THE GREATEST

BOYS BOOKS EVER WRITTEN

ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ წიგნების გარეკანებზე განთავსებულ ტექსტთა ბოლოს ხშირად მოცემულია ინფორმაცია დიზაინერზე და მხატვარზე; ასე, მაგალითად, „ელისის“ ზემოხსენებული გამოცემის გარეკანზე განთავსებულია შემდეგი ინფორმაცია:

This cover, designed by David Pelham incorporates an illustration by Sir John Tenniel

ასევე, „მისის დელოვეის“ ზემოგანხილული გამოცემის გარეკანის უკანა მხარეს მოცემულია ინფორმაცია გარეკანზე წარმოდგენილი ნახატის მხატვრის შესახებ:

Front cover shows a painting by William Strang entitled *The Harlequin Hat*, from a private collection, by courtesy of the Fine Art Society, Ltd.

ქართულ მასალაში გარეკანზე განთავსებული ტექსტის აღნიშნული კომპონენტი არ შემხვედრია; ქართულ გამოცემებში ინფორმაცია მხატვარ-დიზაინერის შესახებ წიგნის საწყის ან ბოლო ფურცლებზე თავსდება.

ინგლისურენოვან მასალაში ვხვდებით ხუთივე ფრეიმულ სტრუქტურას, ქართულ მასალაში კი მხოლოდ I და III ტიპს.

არხის ფაქტორი. ვინაიდან წიგნის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი წერილობითი დისკურსის ჟანრია, აქ ვერბალურ საშუალებებთან ერთად ფართოდ გამოიყენება არავერბალური/ვიზუალური ნიშნები ტექსტის პროპოზიციული და პრაგმატიკული პლანების რეპრეზენტაციისათვის.

ვიზუალური რეპრეზენტაცია მოიცავს ისეთ კომპონენტებს, როგორებიცაა:

1. სხვადასხვა ზომის, მოყვანილობისა და სიმუქის შრიფტებით მანიპულირება; აღნიშნულის ნიმუშად შეიძლება დავასახელოთ მაგალითი (12), რომელშიც ვხვდებით სხვადასხვა ზომისა და სიმუქის შრიფტების მონაცვლეობას. მუქი შრიფტი მნიშვნელოვან ინფორმაციაზე მიუთითებს: აღნიშნულ მაგალითში „ტომ სოიერის თავგადასავლის“ შედარება უილიამ გოლდინგის „ბუზთა მბრძანებელთან“ სწორედ ასეთი მნიშვნელოვანი (როგორც მოცემულ ტექსტშია ნახსენები - „პროვოკაციული“) ინფორმაციის მარკერებელია. იმავე ტექსტის ბოლო, შემფასებლურ მონაკვეთში, წინადადებაში ყოველი სიტყვის ყოველი ასო დიდია, რაც ყურადღების მიპყრობის ერთ-ერთ ხერხს წარმოადგენს. ინგლისურენოვან მაგალითებში დახრილი შრიფტი უმეტესწილად ნაწარმოების სათაურის წარმოსადგენად გამოიყენება. სამწუხაროდ, ქართული მასალა არ გამოირჩევა ტიპოგრაფიული ხერხების ასეთი მრავალფეროვნებით.

2. ტექსტის საკომუნიკაციო გამიზნულობიდან გამომდინარე, პუნქტუაციის ნიშანთა სპეციფიკური გამოყენება. დაკვირვებამ ცხადყო, რომ განსახილველი

ჟანრის ინგლისური ნიმუშები პუნქტუაციის სიჭარბით არ გამოირჩევიან, რაც ენაში მუდმივად მოქმედი ეკონომიის პრინციპითა და სიჭარბის ფაქტორის მოქმედებით აიხსნება. ზოგადად, შეიძლება ითქვას, რომ ინგლისურენოვან ტექსტებს, ქართულისგან განსხვავებით, სადაც პუნქტუაციის გამოყენების „შკაძრი“ კანონები არსებობს, არ ახასიათებთ პუნქტუაციის გადაჭარბებული გამოყენება; თუმცა ინგლისურ მასალაში ვხვდებით პუნქტუაციის ნორმების დარღვევასაც, როგორც ეს (12) მაგალითშია: ტექსტის დამასრულებელ, დიდი ასოებით გამოკვეთილ აბზაცში **ONE OF THE GREATEST BOYS BOOKS EVER WRITTEN** გამოტოვებულია ნათესაობითი ბრუნვის თანმხლები ნიშანი - აპოსტროფი. ასევე ემპირიული მასალის ანალიზმა გამოავლინა პუნქტუაციის გამოყენების შემდეგი მახასიათებლები ინგლისურენოვან ტექსტებში:

ტირე გამოიყენება: (ა) ინფორმაციის გამოკვეთის მიზნით;

(ბ) დადაბულობის, სიუჟეტური კვანძის შეკვრის საჩვენებლად;

(გ) ჩართული კონსტრუქციის შემოსაყვანად.

მრავალწერტილი გამოიყენება: (ა) გარეკანზე ნაწარმოების არასრულად წარმოდგენილი სიუჟეტის დასაბოლოებლად;

(ბ) მსგავსად ტირესი - დადაბულობის, სიუჟეტური კვანძის შეკვრის საჩვენებლად.

(13) England's First Lady of Mystery

Agatha Christie

The Mysterious Affair at Styles

Styles Court was a magnificent English country estate which should have been left to John Cavendish. But instead it was left to his stepmother, Emily Cavendish, who promptly married a fortune hunter... and promptly met her death! Dapper, brilliant Monsieur Poirot knew he was the only man who could catch her killer. **And thus the eccentric former Chief of Belgian Police came out of retirement – and launched the most famous career in mystery fiction.**

A Hercule Poirot Mystery

Agatha Christie, *The Mysterious Affair at Styles*, Bantam Books, 1983

(14) **Violent Night**

It started when wealthy Simeon Lee called his sons and their wives together on Christmas Eve and told them he was drawing up a new will. **It ended horribly a few hours later as his children sat around the dinner table – their meal interrupted by a blood-chilling scream coming from the old man’s bedroom... For the visiting Hercule Poirot, it would be no holiday from murder.**

An Agatha Christie Mystery

Agatha Christie, *A Holiday for Murder*, Bantam Books, 1985

მაგალით (13)-ში ტირე მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გამოკვეთას ემსახურება, მაგალით (14)-ში კი სიუჟეტური კვანძის შეკვრას გვიჩვენებს. მაგალით (13)-ში მრავალწერტილი მნიშვნელოვან ინფორმაციას გამოკვეთს, მაგალით (14)-ში კი, დაძაბულობის, სიუჟეტური კვანძის შეკვრის მაჩვენებელია; მაგალით (15)-ში წყვილი ტირე ჩართული კონსტრუქციის მარკერია. ტირეთა წყვილი (განსხვავებით მძიმეთა წყვილისაგან), როგორც ჩართული კონსტრუქციის მარკერი, არაოფიციალური სტილისთვის არის დამახასიათებელი. თუმცა გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტებში, უფრო ოფიციალური სტილის მიუხედავად, მეტი ვიზუალური თვალსაჩინოებისათვის ვხვდებით ტირეს აღნიშნული ფუნქციით.

3. აბზაცთა თავისებური განლაგება და გრაფიკული გაფორმება. აღნიშნული საკითხი, ისევე როგორც პუნქტუაციის გამოყენების სპეციფიკა, გარეკანზე წარმოდგენილ ტექსტებში ცალკე კვლევის საგანია. აქ უბრალოდ აღვნიშნავ, რომ როგორც ქართულ, ასევე ინგლისურენოვან მასალაში აბზაცები ხშირად ჰორიზონტალური ხაზით არის გამოკვეთილი (მაგალითები: 9, 13, 14).

4. ასევე ინტერესს იწვევს ავტორის ფოტოს განთავსების პრინციპები, რაც გარეკანის სემიოტიკური სივრცის ათვისების ერთ-ერთი საშუალებაა. როგორც

ცნობილია, სემიოტიკური სივრცისთვის ღირებულია სამი განზომილება – ვერტიკალური, რომელიც გულისხმობს ინფორმაციის ვერტიკალურ გაშლას ზოგადიდან კონკრეტულსკენ; ჰორიზონტალური განზომილება, რომელიც გულისხმობს მიმართებას: ძველი ინფორმაცია (მარცხნივ) - ახალი ინფორმაცია (მარჯვნივ) და განზომილებას: ცენტრი (რელევანტურობის მაღალი ხარისხი) – პერიფერია (ნაკლებად ღირებული ინფორმაცია). ასევე სემიოტიკურ სივრცეზე საუბრისას მნიშვნელოვანია კითხვისას თვალის მოძრაობის დიაგნოსტიკური ტრაექტორიის გათვალისწინება მარცხენა ზედა კუთხიდან (პირველადი ოპტიკური სივრცე) ქვედა მარჯვენა კუთხემდე (Holsanova et al 2006).

მასალის ანალიზმა ცხადყო, რომ, ავტორის ფოტოს არსებობის შემთხვევაში, ის გარეკანის სხვადასხვა მონაკვეთში შეიძლება შეგვხვდეს, იმისდა მიხედვით, თუ როგორია ტექსტის შემქმნელისა და დიზაინერის საკომუნიკაციო გამიზნულობა. ქართულ გამოცემებში ის ძირითადად გვხვდება ზედა მარცხენა კუთხეში, სადაც ის ასრულებს ერთგვარი ტოპიკის როლს, დანარჩენი ტექსტი კი - კომენტარის ფუნქციას (მაგალითი 4). ინგლისურ გამოცემებში, გარდა გარეკანის ზედა მარცხენა კუთხისა, ავტორის ფოტოს ვხვდებით გარეკანის შემდეგ მონაკვეთებში:

(ა) ზედა მარჯვენა კუთხეში. აქ ფოტო ახალი ინფორმაციის მატარებელია და მაინდენტიფიცირებელ ფუნქციას ასრულებს - ყველა სანაქებო სიტყვის ადრესატი ფოტოზე გამოსახული პიროვნებაა; აღნიშნულის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ უილიამ გოლდინგის წიგნის *Pincher Martin* ერთ-ერთი გამოცემა (გამომცემლობა *faber and faber* 1984).

(ბ) ქვედა მარცხენა კუთხეში, სადაც ფოტო ტექსტის ერთგვარ გაგრძელებას წარმოადგენს. აღნიშნულის ნიმუშია სოლ ბელოუს რომანის *ჰერცოგი* ერთ-ერთი გამოცემა – Penguin Books, 1981. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ რომანის მთავარი გმირი გაიგივებულია ავტორთან. ამ შეგრძნებას ამძაფრებს ფოტოს წინმსწრები ტექსტის დამაბოლოებელი რიტორიკული კითხვები: *Is he crazy ? Or a genius ?* (ის შეშლილია? თუ გენიოსია?); იგივე ითქმის სოლ ბელოუს მეორე რომანის *ჰენდერსონი, წვიმის მეფე* გარეკანის ვერბალურ და ვიზუალურ გაფორმებაზე (კვლავ გამომცემლობა Penguin Books, 1977). რომანის სიუჟეტური ხაზის წარმოდგენა მთავრდება ავტორის ოსტატობის შემფასებლური სიტყვებით – ეს მართლაცდა სოლ ბელოუა, რომელსაც მოსდევს სოლ ბელოუს ფოტო.

(15) How – in a fantastic ceremonial trial of strength – he rises to the rank of rain-maker to a primitive tribe and becomes right-hand man to a local chief is an extravagantly funny and wildly energetic story – Saul Bellow,

in fact.

ავტორის ფოტო

(გ) გარეკანის შუაში, უშუალოდ ტექსტის წინ. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში ფოტო ასრულებს აგენსის ფუნქციას. აღნიშნულის ნიმუშს წარმოადგენს რაიდერ ჰაგარდის სათავგადასავლო რომანის *მეფე სოლომონის საგანძური* 1966 წლის გამოცემა, გამომცემლობა Pyramid Books. ავტორის ფოტოს შემდგომ განთავსებული ტექსტი იწყება შემდეგი წინადადებით: Born in 1956, H.Rider Haggard went to Africa as a member of the staff of the governer of Natal when he was only nineteen.

(დ) ავტორის დიდი ზომის ფოტო მოსდევს ტექსტს, რაც საშუალებას აძლევს ტექსტის შემქმნელს პირველივე წინადადება დაიწყოს მესამე პირის ნაცვალსახელით მხოლოდით რიცხვში, როგორც ეს დ. ლორენსის რომანის *ცისარტყელა* Penguin Books-ის 1978 წლის გამოცემაშია:

His study of a Midland family of farmers and the tides of passion and conflict within it.

ემპირიული მასალის ანალიზის შედეგად მივედი იმ დასკვნამდე, რომ არ შეიძლება მხოლოდ გარეკანის უკანა მხარეს წარმოდგენილი ტექსტის ანალიზი წიგნის ზოგადი დიზაინისაგან მოწყვეტით, ვინაიდან ეს ერთი მთლიანობაა და, ხშირად, გარეკანის უკანა მხარეს მოთავსებული ინფორმაცია მჭიდრო კავშირშია წიგნის თავფურცელთან, თავფურცლის როგორც ვერბალურ, ასევე არავერბალურ ნაწილთან.

კოდის ფაქტორი

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ ტექსტის ეს ტიპი ახლა იწყებს ჩამოყალიბებას საქართველოში, ჩვენთვის კარგად ცნობილი უახლესი სოციალურ-პოლიტიკური წარსულის გამო. სწორედ ამიტომ, მოპოვებულ ემპირიულ მასალაში ქართულ ნიმუშებს აკლიათ ის დახვეწილობა, მოქნილობა როგორც ვერბალური, ასევე გრაფიკული რეპრეზენტაციისას, რომელსაც ვხვდებით ინგლისურენოვან მასალაში.

ასე, მაგალითად, „მისის დელოვის“ გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტის სისადავეც კი დრამატულად უდერს (1); აქ დრამატულობა მიიღწევა ისეთი სტილისტიკური ხერხების

გამოყენებით, როგორცაა ჩამონათვალი და პარალელური კონსტრუქციები. აკა მორჩილადის წიგნის „ვეშაპი მადათოვზე“ გარეკანზე (9) წარმოდგენილი ტექსტის ორივე მონაკვეთი კი, როგორც ბიოგრაფიული, ასევე წიგნის შინაარსის წარმოდგენელი - „მშრალია“: ბიოგრაფიული ნაწილი ფაქტთა მშრალ ჩამონათვალს წარმოადგენს, წიგნის შინაარსის მომცველი მონაკვეთი კი „ამუღანებს“ მთავარ ინტრიგას, რომ ტრილოგიაში წარმოდგენილი ისტორია მხოლოდ XXI საუკუნეში შექმნილი ვირტუალური თამაშია. წიგნის გარეკანზე სიუჟეტის ასეთი წარმოდგენა ეწინააღმდეგება რეკლამის შექმნის პრინციპებს და ინტერესს უკარგავს წიგნის პოტენციურ მყიდველს/მკითხველს.

სტილისტიკის თვალსაზრისით ინგლისურენოვანი მასალა „გვაოცებს“ თავისი მრავალფეროვნებით: აქ დრამატულ სისადავეს ენაცვლება ვერბალური „ჩუქურთმებითა“ და თამაში მეტაფორებით შედგენილი ტექსტები. ქვემოთმოყვანილ მაგალითებში ვხვდებით აღმატებითი სემანტიკის ლექსიკურ ერთეულებს: *rumbustious, vital, picaresque, magnificent, brashness, baleful* (ხმაურიანი, ცოცხალი, პიკარესკული, ბრწყინვალე, სითამამე, მომაკვდინებელი); მხატვრულ შედარებას - სოლ ბელოუს გმირი ოგი მარჩი შედარებულია თანამედროვე კოლუმბუს; გრამ გრინის რომანის *ძალაუფლება და დიდება* წარმოდგენისას კი ვხვდებით აღუზიებსა და მეტაფორებს: არწივი – ქრისტეს სიმბოლო, *თანამედროვე ჯვარცმის ისტორია* - სახარების აღუზია; მომაკვდინებელი სვავი – ბოროტების სიმბოლო და ა.შ

(16) **Rumbustious, vital, picaresque**, Saul Bellow’s **magnificent** novel traces the progress of Augie as he discovers the world – and himself – with all the **brashness** and gusto of a **modern Columbus**.

Saul Bellow, *The Adventures of Augie March*, Penguin Books,

(17) **A baleful vulture of doom hovers over this modern crucifixion story**, but above the vulture **soars an eagle** – the inevitability of the Church’s triumph.

Graham Greene, *The Power and The Glory*, Penguin Books, 1982

თუმცა ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ განსახილველი ჟანრის სტილისტიკური მახასიათებლები ცალკე კვლევის საგანია.

ამრიგად, წინამდებარე ნაშრომში შევეცადე გამეანალიზებინა ინგლისურენოვანი და ქართულენოვანი რომანების გამოცემათა გარეკანის უკანა მხარეს წარმოდგენილ

ტექსტთა ზოგადი დისკურსული მახასიათებლები; დამედგინა, თუ როგორია კონტექსტის მახასიათებელთა (ადრესანტი, ადრესატი, ტოპიკი, არხი, კოდი) ლინგვისტური (როგორც ვერბალური, ასევე არავერბალური) რეალიზაციის სპეციფიკა, რომელიც აღნიშნული ტიპის ტექსტებს გადააქცევს უანრად.

ნაშრომში: (ა) გამოვლენილ იქნა აღნიშნული ჟანრის განხილული ქვეტიპისთვის (რომანის გარეკანზე წარმოდგენილი ტექსტი) დამახასიათებელი ფრეიმული სტრუქტურები (5 ფრეიმული სტრუქტურა);

(ბ) გაანალიზებულ იქნა რომანის გარეკანის უკანა მხარის სემიოტიკური სივრცის ათვისების პრინციპები - როგორც ვერბალური, ასევე ვიზუალური (პუნქტუაციის გამოყენების სპეციფიკა, ავტორის ფოტოს განთავსება, აბზაცების გამოკვეთა).

(გ) წარმოდგენილ იქნა გარეკანის ტექსტის ზოგადი სტილისტიკური მახასიათებლები.

ბიბლიოგრაფია

Basturkman, H. A content analysis od ELT blurbs: reflections on theory-in-use. *Relc Journal*, Vol.30, NO, 1999, pp18-30, rel.sagepub.com (მოპოვებულ იქნა 2017 წლის 3 ოქტომბერს)

Brown, G. & G.Yule. *Discourse Analysis*. Cambridge: CUP, 1983

Burgess, F.G. *Burgess Unabridged*. Archon Books, Internet Archive, 1986 (მოპოვებულ იქნა 2017 წლის 12 სექტემბერს)

Holsanova, J. Holmqvist,K.,Rahm, H. Entry points and reading paths on newspaper spreads: comparing a semiotic analysis with eye-tracking measurements. *Visual Communication* 2006, 5; 65. <http://vcjsagepub.com/cgi/content/abstract/5/1/65/> (მოპოვებულ იქნა 2016 წლის 10 მაისს)

Matthews, P.H. *Oxford Concise Dictionary of Linguistics*. Oxford : Oxford University Press. 2007

Van Leeuwen, Th. Towards a semiotics of typography. *Information Design Journal + Document Design* 14 (2) 2006, John Benjamins Publishing Company, 2006. pp 139-159

Verdonk, P. *Stylistics*. Oxford: Oxford University Press. 2007

Майсенова, М.Рю. Теория текста и традиционные проблемы поэтики. Новое в зарубежной лингвистике, вып. VIII, Москва: Прогресс. 1978

ლექსიკონები

American Heritage Dictionary of the English Language, 2016. Houghton Mifflin.

Cambridge International Dictionary of English, 1996. Cambridge: CUP

Cassell Concise English Dictionary, 1992. Cassell

Collins English Dictionary, 2014. HarperCollins Publishers Ltd.

Concise English Dictionary. Wordsworth Reference, 1994

Longman Dictionary of English Language and Culture, 2005. Longman

Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, 1978. A.S. Hornby, Oxford University Press

Random House Webster's College Dictionary, 2010

Nino Daraselia

**Blurb as a Discourse Genre
(on material from English and Georgian)
Summary**

The paper examines 100 English (British & American) and Georgian novel blurbs from the perspectives of discourse analysis (Brown & Yule 1983), socio-semiotics (Holsanova et al 2006; Van Leeuwen 2006) and stylistics (Verdonk 2007), viz.: the paper aims to:

(a) reveal general discursual peculiarities of the novel blurbs under discussion (for the given purpose the empirical data have been analysed from the standpoint of Hymesean context features = addressor, addressee, topic, channel, code, purpose, key);

(b) state recurrent frame structures evidenced in the given discourse subgenre;

(c) explore general stylistic peculiarities typical of the English and Georgian novel blurbs in question;

(d) analyse different ways the semiotic space is represented on the back covers of the novels under discussion: in this respect the following issues are examined: typographic peculiarities, specificity of punctuation usage, graphical means of paragraph arrangement, the ways the author's photo is displayed on the semiotic space of novel blurbs.

The study has shown that, being one of the varieties of advertisement, novel blurbs are not homogeneous in character; there have been singled out 5 frame structures and consequently 5 subtypes of the subgenre in question, viz.: the blurb:

1. which is of hybrid nature combining the peculiarities of a book review and an advertisement; the given type is prevalent in the data and can be further subdivided;
2. mainly consisting of two or more excerpts taken from different reviews;
3. presenting the author's biography and brief evaluation of his/her work;
4. imitating the author's style;
5. compiled for a particular edition of a book, emphasizing the advantages of the edition in question.

All the 5 frame structures are evidenced in the English data, whereas in the Georgian data only types (1) and (3) are encountered.

The Georgian novel blurbs under discussion are more informative rather than persuasive, and stylistically and typographically plain. The English data reveals stylistic versatility ranging from dramatic plainness to metaphorically rich and flourishing style.

The observations have shown that on the back cover of a novel, as on a specific kind of semiotic space, meaning is created through the interplay of verbal and non-verbal means of expression; (a) in the English data such visual means as bold type, italics and capitalization serve to indicate the relevance of a particular piece of information.

(b) in English, as well as in Georgian novel blurbs, paragraphs are quite often separated by horizontal lines.

(c) in the English data the punctuation marks: a dash and dots are frequently used conveying the following meanings:

A dash is used with parenthetical clauses; precedes a relevant piece of information; indicates a suspense.

Dots are employed: to end an incompletely presented plot, thus intriguing a potential reader and stimulating him/her to buy the book; indicates a suspense in the narrative.

In the English data deviations from the norms of punctuation usage have been evidenced, e.g: omission of the Genitive case marker in the plural can be explained by the economy principle and redundancy factor ever active in language.

The usage of punctuation marks in the Georgian data follows the traditional rules typical of Standard Georgian.

Of particular interest are different ways the author's photo is presented on the back cover, these are:

1. top left corner, in the given case the photo serves as the topic to the comment whose function is performed by the text; the given distribution is mostly characteristic of the Georgian data.

2. in the top right corner the author's photo is the bearer of the new information, having the identifying function, all the verbal information on the left is attributed to the author.
3. in the left bottom corner the author's photo serves as the continuation of the preceding text.
4. in the middle of the cover a large photo of the author preceding or following the text serves as the agent.

